

Стаття. Яблоков С.В. Системний підхід до викладання англійської мови за професійним спрямуванням. Всеукраїнський науково-практичний журнал «Директор школи, ліцею, гімназії». Спеціальний тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». № 6. Кн.2. Том ІУ (82). – Київ: Гнозис. 2018. – 384–396.

УДК 378.016:811.111

Яблоков Сергій Володимирович

**СИСТЕМНИЙ ПІДХІД
ДО ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ**

***Анотація.** У статті висвітлюється проблема застосування системного підходу до викладання англійської мови для спеціальних цілей (за професійним спрямуванням). Запропоновано структуру викладання іноземної мови студентам ОС «Бакалавр» та «Магістр», за якої потрібно організувати навчальний процес. Наголошено, що методика викладання англійської мови за професійним спрямуванням повинна розроблятися з урахуванням необхідності формування у студентів таких компонентів комунікативної компетенції, які дозволять їм успішно спілкуватися іноземною мовою в професійному середовищі та задовольняти їх освітні та особистісні потреби як фахівців.*

***Ключові слова:** англійська мова за професійним спрямуванням, дисципліна за вибором, методика викладання іноземної мови, нормативна дисципліна, система, системний підхід.*

Головною характерною рисою навчання іноземній мові у закладах вищої освіти немовного профілю є професійна орієнтованість цього процесу. Вона, професійна орієнтованість, ґрунтується на врахуванні потреб тих, хто навчається, в опануванні іноземної мови, що диктується характерними особливостями професії або спеціальності, які, в свою чергу,

вимагають її вивчення. Загально відомо, що сфера іноземної мови для спеціальних (професійних) цілей складається з таких компонентів, які тісно взаємопов'язаних між собою, як: знання мови, комунікативні вміння та професійний зміст. Саме тому мета викладача полягає у розвитку мовних знань, що відбивають основи фаху тих, хто навчається, та розвитку комунікативних вмінь, притаманних їх професійній діяльності. Зрозуміло, що навчання іноземної (англійської) мови має спиратися на специфічний зміст, пов'язаний з певною фаховою сферою. Також є зрозумілим і важливим, що фахівець певної галузі потребує рівня знань іноземної мови, достатнього для успішного здійснення своєї професійної діяльності, тому процес навчання іноземної (англійської) мови в спеціальних цілях має бути максимально наближеним до реальної професійної діяльності даного спеціаліста.

Мета статті полягає у визначенні необхідності застосування системного підходу до викладання англійської мови для спеціальних цілей (за професійним спрямуванням).

Цілком зрозумілим є висновок про те, що неможливо, вивчаючи іноземну мову для професійних цілей (за професійним спрямуванням), досягти мети максимального наближення студента до його майбутньої професійної діяльності, якщо іноземна мова вивчається без зв'язку між навчальними курсами, без логічної послідовності матеріалу, який вивчається, без системного підходу до навчання.

У педагогіці вищої школи системою у навчальному процесі вважається будь-яка пізнавальна діяльність, а її складовими є сам суб'єкт пізнання (особистість), процес пізнання, продукт пізнання, мета пізнання, умови, в яких вона перебуває тощо. Вважається, що системним є такий підхід у навчання, який спрямований на розкриття цілісності педагогічних об'єктів, виявлення у них різноманітних типів зв'язків та зведення їх в єдину теоретичну картину. Системний підхід дозволяє представляти

окремі явища в сукупності або протилежності, як складові, взаємопов'язані елементи однієї системи.

Дослідженню застосування системного підходу присвячена низка робіт провідних зарубіжних та вітчизняних вчених, педагогів і методистів. Теоретичні питання застосування системного підходу у педагогіці були розробляли відомі зарубіжні вчені Р. Андертон, Дж. Майлсон, М. Нейл, Н. Сільверн, С. Фагел, А. Холл та ін.

Змістовні розвідки з цього питання знаходимо у роботах дослідників О. Авер'янової, С. Архангельського, В. Афанасьєва, Ю. Бабанського, В. Беспалько, О. Біляєвої, Б. Бітінас, Б. Гершунського, М. Данілова, К. Іващенко, Т. Ільїної, Н. Кузьміної, В. Лазарева, Т. Кочубея, І. Підласого, К. Плиско, Н. Шабанової, В. Якуніна та ін.

Системний підхід закладає наукове підґрунтя професійної підготовки майбутніх фахівців; його основні положення розглядали в своїх працях А. Алексюк, І. Блауберг, О. Глузман, С. Гончаренко, В. Дашковський, І. Зязюн, В. Каган, В. Кузьмін, В. Луговий, Н. Подопригора, І. Предборський, В. Садовський, В. Семиченко, І. Сиченіков, Б. Українцев, І. Фролов, Е. Юдін та ін.

Принцип системності, за твердженням В. Кузьміна, в загальному вигляді означає, що явище об'єктивної дійсності, яке розглядається з позицій закономірностей системного цілого та взаємодії його складових частин, утворює особливу гносеологічну призму або особливе «вимірювання» реальності. Система, системність, системний підхід виникли в історії людської думки разом із розвитком суспільства, його культури, як вважає засновник і теоретик загальної теорії систем Л. фон Берталанфі. Він стверджує, що теорію систем можливо застосовувати в моделюванні будь-яких процесів. Будь-яка модель не може створюватися безсистемно, моделювання та система нерозривно пов'язані між собою. Тому теорія систем, системний підхід становлять методологію будь-якого моделювання, зокрема моделювання навчального процесу [2].

Сутність системного підходу формулювалася багатьма авторами. В. Афанасьєв сформулював взаємопов'язані аспекти, які в сукупності та єдності складають системний підхід:

- системно-елементний, такий, що відповідає на питання, з чого (яких компонентів) утворена система;
- системно-структурний, який розкриває внутрішню організацію системи, спосіб взаємодії утворюючих її компонентів;
- системно-функціональний, який показує, які функції виконує система та утворюючі її компоненти;
- системно-комунікаційний, що розкриває взаємозв'язок даної системи з іншими, як за горизонталлю, так і за вертикаллю;
- системно-інтеграційний, що показує механізми, чинники збереження, удосконалення та розвитку системи;
- системно-історичний, такий, що відповідає на питання, як, яким чином виникла система, які етапи в своєму розвитку проходила, які її історичні перспективи [1].

Основним поняттям системного підходу є система. Погоджуємося з загальним визначенням системи як такої, що упорядкована певним чином безліч елементів, взаємопов'язаних між собою та утворюючих цілісну єдність [4].

Показники, що характеризують систему як об'єкт пізнання, полягають у наступному: цілеспрямованість передбачає наявність механізмів, що забезпечують стійкість системи; цілісність характеризує систему як органічну єдність її компонентів, а їх певна залежність і зміна одного з компонентів є похідним від зміни іншого компоненту; задачі, що вирішуються в рамках кожного окремого компоненту, взаємопов'язані; ієрархічність припускає розгляд кожного елементу формування професійної компетентності як підсистеми, що входить у систему вищого порядку – систему професійної підготовки; динамічність відображає розвиток системи в часі, який виявляється в постійному оновленні та

накопиченні інформації, забезпечує зміну змісту компонентів із урахуванням соціального замовлення, а також припускає якісні зміни в структурі спрямованості особистості; відвертість характеризується адаптацією системи до умов зовнішнього середовища, зберігаючи при цьому свої характерні особливості.

Базовими ознаками системи є:

- певний порядок розташування та взаємодії матеріалів, енергії й інформації (конструкція, структура системи);
- мета, для досягнення якої створена система;
- виходи матеріалів, енергії й інформації розміщено відповідно до заздалегідь встановленого порядку;
- сукупність переваг (пріоритети, критерії, оцінки), що забезпечує оптимальне (раціональне, переважне) поєднання та взаємодію елементів системи [7].

Система будь-якого предмету, який досліджується (в нашому випадку – системний підхід до навчання англійської мови за професійним спрямуванням), припускає наявність структури та функціональних компонентів. До структурних компонентів системи можна віднести: мету, зміст, форми та методи, які сприяють ефективності системи. До функціональних компонентів можна віднести: цільовий компонент, обумовлений необхідністю вибору способів, дій у процесі формування компетентностей майбутнього фахівця в реалізації системного підходу в навчанні; мотиваційний компонент забезпечує високу мотивацію майбутнього фахівця до реалізації системного навчання; інформаційний компонент, який розглядається як сукупність знань, умінь і якостей, що дозволяють здійснювати пізнання, самостійний пошук і засвоєння необхідної інформації; змістовний компонент розкриває суть формованої якості; управлінський компонент співвідноситься з основними функціями управління – планування, організація, керівництво та контроль;

результативний компонент дозволяє діагностувати досягнення поставленої мети.

Сукупність даних компонентів характеризується:

- тривалістю (функціонування системи розраховане на неоднорічний цикл навчання майбутнього фахівця закладі вищої освіти);
- рівневістю (система потребує розробку педагогічних умов задля того, щоби бути успішною та розробку рівнів сформованості професійних компетентностей в реалізації системного підходу до навчання англійської мови за професійним спрямуванням);
- циклічністю (після закінчення вивчення однієї навчальної дисципліни за розробленою моделлю майбутній фахівець виходить на новий рівень власного розвитку) [7].

Визначення системного підходу включає також обов'язковість вивчення і практичного використання наступних його аспектів:

- 1) системно-елементного (системно-комплексного), який полягає у виявленні елементів – складових даної систему: речові компоненти (засоби виробництва і предмети споживання), процеси (економічні, соціальні, політичні, духовні тощо), науково-усвідомлені інтереси людей і їх спільнот;
- 2) системно-структурного, який полягає у з'ясуванні внутрішніх зв'язків і залежностей між елементами системи, що дозволяє отримати уявлення про внутрішню організацію (будову) досліджуваної системи;
- 3) системно-функціонального, який потребує виявлення функцій, для виконання яких створені і існують відповідні системи;
- 4) системно-цільового, який означає необхідність наукового визначення цілей і підцілей системи, їх взаємних зв'язків між собою;
- 5) системно-ресурсного, який полягає в ретельному виявленні ресурсів, потрібних для функціонування системи, для вирішення системою тієї чи іншої проблеми;

б) системно-інтеграційного, який полягає у визначенні сукупності якісних властивостей системи, що забезпечують її цілісність і особливість;

7) системно-комунікаційного, який означає необхідність виявлення зовнішніх зв'язків даної системи з іншими, тобто, її зв'язків з навколишнім середовищем;

8) системно-історичного, який дозволяє з'ясувати умови в часі, що вплинули на виникнення досліджуваної системи, пройдені нею етапи, сучасний стан, а також можливі перспективи розвитку [8].

Говорячи про зміст освіти майбутнього фахівця як елемент педагогічної системи, ми впевнені, що викладати навчальні дисципліни, добирати освітній матеріал потрібно за критерієм повноти й системності, потрібних для розвитку інтелектуальних здібностей особистості та прищеплювання кваліфікаційних умінь, необхідних для виконання головних видів діяльності на різному рівні складності. Дуже важливо під час проектування змісту будь-якої навчальної дисципліни подбати про те, щоб дисципліна, яку вивчають студенти, робила фундаментальний внесок у їхню загальну професійну освіту. Стратегічна суть цього принципу – у цілеспрямованій професійній орієнтації всіх дисциплін, тому що найважливішими завданнями будь-якої дисципліни є забезпечення реального внеску кожної дисципліни у методологічну, теоретичну й технологічну підготовку студента до подальшої освіти й професійної діяльності.

Сучасний стан викладання іноземної мови для спеціальних цілей (за професійним спрямуванням) каже про велике різноманіття тем, методів, засобів, авторських підходів, які можна враховувати викладачам англійської для професіоналів. Сьогодення вимагає від викладача іноземної мови переосмислення, критичного ставлення до власного арсеналу викладацьких засобів, змушує шукати все нових шляхів удосконалення та підвищення ефективності викладання.

Спеціальні цілі (за професійним спрямуванням) обумовлені конкретними потребами, які стали рушійним фактором у вивченні англійської мови. Формування іншомовної компетенції у професійній сфері передбачає вивчення англійської мови для проведення наукових досліджень і здобування наукового ступеня, в також передбачає розвиток успішної професійної кар'єри у вибраній галузі. Таке розуміння суті навчання англійської мови за професійним спрямуванням означає, що курс англійської мови може орієнтувати студентів на продовження освіти в іншомовному середовищі, опанування певної професії та здійснення професійної комунікації англійською мовою, досягнення особистих цілей та перспектив.

На думку Т. Хачісона (Т. Nachison), англійська мова для спеціальних цілей (ESP) (за професійним спрямуванням) трактується як підхід до оволодіння мовою, за яким зміст навчального матеріалу та методика навчання базується на причинах, які мотивують студента вивчати мову [10].

Методика викладання ESP характеризується абсолютними та змінними рисами. За ствердженням Т. Дадлі-Еванса (Т. Dudley-Evans), абсолютними показниками ESP вважають:

- спрямованість курсу на задоволення конкретних навчальних потреб студентів;
- використання методології та видів навчальної діяльності спеціалізації, яка обслуговується;
- контекстне вивчення англійської мови.

До змінних характеристик належать:

- професійна спеціалізація;
- методика вивчення мови;
- вік студентів;
- рівень володіння англійською мовою для загальних потреб;
- фаховий досвід і досвід використання англійської мови [9].

Звідси маємо низку особливостей викладання курсу англійської мови для спеціальних цілей. Зрозуміло, що існують істотні відмінності між особливостями викладанням загального курсу англійської мови як іноземної та курсу ESP. Розбіжність у мотивах вивчення мови породжує риси, які притаманні курсу ESP: спеціальне змістове наповнення (спеціалізована термінологія, типові ситуації спілкування та жанрова специфіка фахової мови), контекстне вивчення мови, зокрема граматичних питань, фокусування уваги на практичному використанні мови, нерівномірний розподіл уваги на чотири види мовленнєвої діяльності, обумовленість навчально-методичних прийомів спеціалізацією студента, ступінь особистісних якостей студентів (висока мотивація та цілеспрямованість у вивченні мови).

Аналіз навчальних потреб студентів виявляє дві сторони індивідуальних показників: те, чим студент володіє на даному етапі (особистісні властивості: обсяг професійних знань і досвід роботи за фахом; цілі вивчення мови; поточний рівень знань англійської мови; рівень розвитку мотиваційної сфери; індивідуальні властивості: здібності до вивчення мов, темперамент; суб'єктні властивості: навчальна стратегія, випробувані прийоми оволодіння знаннями), і те, що планує здобути в процесі вивчення курсу (необхідні професійні іншомовні вміння). Викладачі повинні брати до уваги той факт, що потреби студентів можуть істотно змінюватися у процесі навчання.

Саме під впливом результатів аналізу навчальних потреб студентів визначаються необхідні студенту професійні іншомовні вміння, відбувається відбір навчального матеріалу, постановка цілей програми та складання тематичного плану, вибір методики викладання та складання комплексу вправ потрібних для формування і розвитку визначених іншомовних умінь. Оскільки курс ESP базується на ретельному аналізі потреб студентів, то для кожної групи студентів, він повинен носити індивідуальний характер.

Педагогічна теорія та практика пропонують сьогодні спеціальні терміни у методиці викладання іноземної мови за професійним спрямуванням, а саме: «information processing» – «мова як інформація» трансформується в «інформацію, надану певною мовою»; «content learning» – змістом навчання стає не мовний, а професійний матеріал; «context learning» – вивчення мови відбувається не в загально-побутовому, а професійному і культурному контексті; «activity theory» – мову вивчають не тільки для опанування мовленнєвої діяльності, а й професійної діяльності; «input-output specificity» – якщо на початку студенти отримують мовну та професійну інформацію, то «на виході» вони повинні продемонструвати професійні навички та компетенції. У процесі викладання іноземної мови за професійним спрямуванням студенти з об'єктів навчання та виховання перетворюються на замовників освітніх послуг, що мають бажання успішно конкурувати на ринку трудових ресурсів. Такі запити визначають форму та зміст навчання англійської мови для спеціальних цілей, орієнтуючи його на все більше задоволення індивідуальних особистісних потреб студентів [3].

Враховуючи вищенаведені теоретичні та практичні вимоги щодо викладання англійської мови за професійним спрямуванням, вимоги системного підходу до викладання цієї навчальної дисципліни, ми проаналізували стан викладання іноземної мови на нефілологічних спеціальностях Маріупольського державного університету.

Навчальні плани багатьох нефілологічних спеціальностей дають нам наступну картину щодо викладання іноземної мови:

Спеціальність	Курс	Навчальна дисципліна	Кредити, години
014 Середня освіта (014.11 Фізична	ОС «Бакалавр»,	Цикл «1. Нормативні	5 (6) кредитів; 150 (180)

культура); 012 Дошкільна освіта; 053 Психологія. Практична психологія; 061 Журналістика (освітня програма Журналістика); 061 Журналістика (освітня програма Реклама та зв'язки з	І курс	навчальні дисципліни. 1.1. Дисципліни загальної підготовки»; «Іноземна мова»	годин; практичні заняття, з яких 60 годин – аудиторні заняття; форми контролю знань – залік, екзамен
громадськістю); 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа; 101 Екологія; 125 Кібербезпека; 081 Право; 124 Системний аналіз; 014 Середня освіта (014.03 Історія); 032 Історія та археологія	ОС «Магістр», І-й рік навчання	Цикл «1. Нормативні навчальні дисципліни. 1.1. Дисципліни загальної підготовки»; «Іноземна мова у професійному середовищі»	3 кредити; 90 годин; практичні заняття, з яких 30 годин – аудиторні заняття; форма контролю знань – екзамен

Важливо звернути увагу на наступні факти: на першому курсі, відповідно до навчальних планів спеціальностей, вивчається базова (загальна) іноземна мова, а ні як ні іноземна мова за професійним спрямуванням; на другому – третьому – четвертому курсах іноземна мова не вивчається взагалі. А потім студенти, які поступають на навчання за ОС «Магістр», вивчають вже іноземну мову за професійним спрямуванням (іноземна мова у професійному середовищі). Цілком зрозуміло і навіть не потребує додаткових пояснень, що а ні про вивчення дисципліни

«Іноземна мова за професійним спрямуванням» на протязі років навчання за ОС «Бакалавр», а ні про системний підхід до навчання цієї дисципліни в закладі вищої освіти сьогодні мова не йдеться.

Розуміючи ситуацію з викладанням / невикладанням іноземної мови за професійним спрямуванням, у Маріупольському державному університеті була затверджена «Концепція мовної підготовки здобувачів вищої освіти у Маріупольському державному університеті». Метою мовної підготовки здобувачів вищої освіти в університеті визначено забезпечення комунікативних потреб здобувачів вищої освіти у різних сферах спілкування: академічній, професійній (для отримання конкурентоспроможної підготовки за обраним фахом), науковій (для проведення і презентації результатів науково-дослідної роботи), суспільно-політичній і соціально-культурній (для належної адаптації та повноцінного орієнтування у полікультурному середовищі, особистісного культурного розвитку), а також для виховання гармонійної особистості, що здатна до міжкультурного діалогу.

Згідно з Концепцією, організація мовної підготовки відбувається на всіх ступенях вищої освіти шляхом:

– включення дисциплін («Основна іноземна мова», «Іноземна мова професійного спрямування» – ОС «Бакалавр», «Іноземна мова у професійному середовищі» – ОС «Магістр», «Іноземна мова для наукових цілей» – аспірантура) у програми підготовки здобувачів;

– організації факультативного вивчення іноземних мов (групові й індивідуальні заняття) як додаткову освітню послугу для здобувача з метою досягнення певного кваліфікаційного рівня;

– організації дистанційних курсів за цільовим і професійним спрямуванням як додаткову освітню послугу.

Концепція пропонує наступну структуру мовної підготовки здобувачів вищої освіти [5]:

«Бакалаврський» ступінь вищої освіти				«Магістерський» ступінь вищої освіти	
Роки навчання за програмами				Роки навчання за програмами	
1	2	3	4	1 (5)	2 (6)
<i>Нормативна</i> Іноземна мова		<i>Дисципліна за вибором</i> Іноземна мова професійного спрямування		<i>Нормативна</i> Іноземна мова у професійному середовищі	

Таким чином, Концепція закладає можливості реалізації системного підходу до викладання іноземної мови за професійним спрямуванням, а саме – варіант вивчення цієї дисципліни на другому-третьому-четвертому курсах як дисципліни за вибором.

Практичне вирішення означеного питання можливе за допомогою «Положення про вибіркові дисципліни у Маріупольському державному університеті», згідно з яким «Навчальні дисципліни за вибором здобувача вищої освіти або вибіркові навчальні дисципліни – це дисципліни, які вводяться вищим навчальним закладом для більш повного задоволення освітніх і кваліфікаційних запитів особи для потреб суспільства, ефективнішого використання можливостей закладу освіти, врахування регіональних потреб тощо. Обсяг дисципліни вільного вибору циклів соціально-економічної та гуманітарної й природничо-наукової (фундаментальної) підготовки студента становить 3 кредити ЄКТС (90 годин). Вивчення дисциплін за вибором для здобувачів першого ступеня вищої освіти (ступінь бакалавра) розпочинається з III семестру. Викладання дисциплін 1-2 циклів можуть здійснювати всі кафедри університету за умови наявності відповідного кадрового, навчально-методичного та інформаційного забезпечення, що є свідченням спроможності кафедри оперативно задовольнити потреби здобувачів вищої

освіти для створення індивідуальної освітньої траєкторії навчання за обраними спеціальностями» [6].

Отже, заклади вищої освіти мають можливості для викладання іноземної мови за професійним спрямуванням, на засадах системного підходу зокрема. Для вирішення цього питання, за нашою думкою, необхідне:

1) Організувати навчальний процес за наступною структурою: I курс, нормативна навчальна дисципліна «Іноземна мова» – II курс, вибіркова навчальна дисципліна «Іноземна мова за професійним спрямуванням» – III курс, вибіркова навчальна дисципліна «Ділова іноземна мова за фахом» – ОС «Магістр», нормативна навчальна дисципліна «Іноземна мова у професійному середовищі».

2) Методика викладання англійської мови для спеціальних цілей (за професійним спрямуванням) повинна розроблятися з урахуванням завдання формувати у студентів такі компоненти комунікативної компетенції, які дозволять їм успішно працювати за спеціальністю. Важливою ланкою при цьому може слугувати розробка наскрізної робочої програми для викладання названого курсу на протязі всіх років навчання на засадах системного підходу.

3) Під час розробки відповідних методичних матеріалів і посібників викладачі повинні вирішувати проблеми добору спеціальних термінів, характерних для конкретних спеціальностей, виявляти та опрацьовувати типові для певних професійних сфер граматичні конструкції, лексичні одиниці, усталені словосполучення. Велика увага повинна приділятися аналізу різних видів усної та писемної мовленнєвої діяльності.

4) Залежно від змісту фаху в аудиторіях, під час проведення практичних занять, викладачеві слід звернути увагу на застосування інноваційних педагогічних технологій навчання, застосовувати ті види діяльності, які складатимуть майбутні щоденні операції, наприклад: реферування, анотування наукових текстів, підготовка презентацій на

професійну тематику, узагальнення результатів наукових досліджень у статтях та анотаціях до них, написання ділових листів, розробка рекламних проспектів, контрактів, складання власного резюме, ознайомлення з технологіями переговорів англійською мовою тощо.

Важливо пам'ятати, що викладання англійської мови як мови фаху повинно задовольняти освітні та особистісні потреби студентів, формувати в них навички успішного спілкування іноземною мовою в професійному середовищі.

Список використаних джерел

1. Афанасьев В. Г. Моделирование как метод исследования социальных систем / В. Г. Афанасьев // Системные исследования. Методологические проблемы: Ежегодник-1982 : сб. ст. – Москва : Наука, 1982. – С. 26–46.
2. Бертуланфи Л. фон. История и статус общей теории систем / Л. фон Бертуланфи // Системные исследования. Методологические проблемы: Ежегодник-1973 : сб. ст. – Москва : Наука, 1973. – С. 20–38.
3. Зелінська О. І. Можливості та потреби розвитку викладання англійської мови як мови фаху / О. І. Зелінська // Нові підходи до навчання іноземної мови : матеріали ХХІІ та ХХІІІ засідань школи-семінару, м. Харків, 18 черв. 2014 р. – Харків, 2014. – С. 10–14.
4. Истомин Е. Теория организаций: системный подход : учебник / Е. П. Истомин, А. Г. Соколов. – Санкт-Петербург : Андреев. издат. дом, 2009. – 314 с.
5. Концепція мовної підготовки здобувачів вищої освіти у Маріупольському державному університеті : затв. наказом Маріуп. держ. ун-ту від 27 квіт. 2015 р., № 156. – Маріуполь, 2015. – 7 арк.
6. Положення про вибіркові дисципліни у Маріупольському державному університеті [Електронний ресурс] : затв. наказом Маріуп. держ. ун-ту від 24 груд. 2015 р., № 361. – Режим доступу:

http://mdu.in.ua/Dokumenty/polozhennia/polozhennja_pro_vibirkovi_disciplini_u_mariupolsko.pdf (дата звернення: 28.12.2018).

7. Прокоф'єва М. Системний підхід у підготовці майбутнього педагога до реалізації диференційованого навчання / М. Прокоф'єва // Проблеми підготовки сучасного вчителя : зб. наук. пр. – Умань, 2011. – № 4, ч. 2. – С. 315–322.

8. Шабанова Ю. О. Системний підхід у вищій школі: підручник / Ю. О. Шабанова. – Дніпропетровськ : Нац. гірн. ун-т, 2014. – 120 с.

9. Dudley-Evans T. Genre Analysis: A Key to a Theory of ESP? [Electronic resource] / T. Dudley-Evans // Iberica. – 2000. – No 2. – P. 3–11. – Mode of access: <https://ru.scribd.com/document/52381309/Genre-analysis-a-key-to-a-theory-of-ESP> (accessed: 28.12.2018).

10. Hutchinson T. English for Specific Purposes: A Learner-Centered Approach / T. Hutchinson, A. Waters. – Cambridge University Press, 2006. – 184 p.

Яблоков Сергей Владимирович

СИСТЕМНЫЙ ПОДХОД К ПРЕПОДАВАНИЮ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ

Аннотация. В статье освещается проблема применения системного подхода к преподаванию английского языка профессиональной направленности. Автором предложена структура преподавания иностранного языка студентам ОС «Бакалавр» и «Магистр», которая может лежать в основе организации учебного процесса в отношении рассматриваемой проблемы. Акцент сделан на том, что методика преподавания английского языка профессиональной направленности должна разрабатываться с учетом необходимости формирования у студентов таких компонентов коммуникативной компетенции, которые позволят им успешно общаться на иностранном языке в

профессиональной среде и удовлетворять свои образовательные и личностные потребности как специалистов.

Ключевые слова: *английский язык профессиональной направленности, дисциплина по выбору, методика преподавания иностранного языка, нормативная дисциплина, система, системный подход.*

Yablokov Serhii Volodymyrovych

**SYSTEM APPROACH
TO TEACHING THE ENGLISH LANGUAGE
FOR PROFESSIONAL PURPOSES**

***Abstract.** The article highlights the problem of applying the system approach to teaching the English language for professional purposes. The author of the article proposes the structure of teaching a foreign language to students of Bachelor and Master Degrees; this structure can ensure the educational process organization regarding the problem in question. Speaking about the content of education of future specialists as an element of the pedagogical system, we are confident that teaching the disciplines, preparing material for classes should be based on the criterion of completeness and system, which are required for the development of intellectual abilities of individuals. The teacher should pay attention to the application of innovative pedagogical teaching technologies; at the classes the teacher should apply those activities that will constitute students' future daily operations, when they become specialists, for example: making abstracts, annotating scientific texts, preparing presentations on professional topics, summarizing the results of scientific research in articles and annotations to them, writing business letters, developing advertising brochures or contracts, drawing up their own resumes, conducting business negotiations in English etc. The author emphasizes that the methods of teaching the English language for professional purposes should be developed taking into account the need to form such components of students'*

communicative competence that will allow them to communicate successfully in a foreign language in their professional environment and to meet their educational and personal needs as specialists.

Keywords: *disciplines for choice, English for professional purposes, methods of teaching a foreign language, normative disciplines, system, system approach.*